

Hakuilmoitus
VN/2619/2020**Valtionavustus asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistä toteuttaville hankkeille****Tausta**

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaisesti on käynnistetty yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä. Hallitusohjelman tavoitteena on puolittaa asunnottomuus vaalikauden aikana ja poistaa se kokonaan vuoteen 2027 mennessä. Hallitusohjelman mukaisesti pidetään kiinni toimivaksi todetusta asunto ensin -periaatteesta ja kehitetään sosiaali- ja terveyspalveluja vaikeimmassa asemassa olevien asunnottomien tilanteen parantamiseksi. Hallitusohjelman visiona sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen osalta on, että Suomi on maa, jossa jokainen saa hoitoa, hoivaa ja huolenpitoa oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti. Palvelut ovat kustantehokkaita ja vaikuttavia. Ne rakentuvat joustavasti ja kokonaisvaltaisesti ihmisen elämäntilanteiden ja tarpeiden ympärille.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt asunnottomuuden puolittamiseen tähtäävän yhteistyöohjelman keskeisten kaupunkiseutujen, palveluntuottajien ja järjestöjen ja valtionhallinnon toimijoiden kesken. Tavoitteena on lisätä kohtuuhintaisten asuntojen tarjontaa asunnottomille pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa sekä vahvistaa kuntien asunnottomuustyötä. Lisäksi parannetaan asumisneuvonnan saatavuutta ja vakiinnutetaan toimijoiden yhteistyö. Ohjelmaan on kutsuttu osallistumaan kunnat, joissa oli eniten asunnottomia vuonna 2018. Ohjelmaan osallistuvat kunnat tekevät laajan ja kokonaisvaltaisen suunnitelman toimenpiteistä asunnottomuuden vähentämiseksi.

Ympäristöministeriön kesäkuussa 2019 julkaiseman aikaisempien asunnottomuusohjelmien arviointiselvityksen (YM julkaisuja 2019:11) tulokset osoittavat, että asunto ensin -periaatteen käytännön toteuttamista vaikeuttaa asumista tukevien sosiaali- ja terveyspalvelujen riittämättömyys sekä kohtuuhintaisten asuntojen puute pääkaupunkiseudulla ja suurissa kasvukeskuksissa. Raportin mukaan asunnottomuutta voitaisiin ehkäistä tarjoamalla jalkautuvia sosiaali- ja terveyspalveluita, joita tosin ei ole riittävästi saatavilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti valtionavustushaun asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseksi keväällä 2020. Avustushaussa rahoitettiin seitsemää hanketta, jotka kaikki käynnistyivät syksyllä 2020. Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti täydentävän valtionavustushaun asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseksi alkuvuodesta 2021. Täydentävässä valtionavustushaussa hakijoina olivat ympäristöministeriön asunnottomuuden puolittamiseen tähtäävään yhteistyöohjelmaan osallistuvat kunnat ja kuntayhtymät, joille ei oltu myönnetty rahoitusta keväällä 2020 toteutetussa haussa. Täydentävässä avustushaussa rahoitettiin kahta hanketta. Hankkeet käynnistyivät syksyllä 2021.

Avustuksen tavoite ja käyttötarkoitus

Tämä valtionavustushaku täydentää keväällä 2020 ja alkuvuodesta 2021 toteutettuja hakuja. Valtionavustushaun tavoitteena on asunnottomien tai vakavassa asunnottomuusriskissä olevien asiakkaiden tarpeisiin vastaavien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen ja hankkeissa jo tehdyn työn integroiminen osaksi hankehallintojen pysyvää toimintaa. Täydennysshaun tavoitteena on myös kehittämistoiminnan ja toimintamallien levittäminen ja juurruttaminen hyvinvointialueen toimintaan.

Valtionavustusta voivat hakea edellä mainittuun ympäristöministeriön yhteistyöohjelmaan osallistuvat kunnat. Kunnat ovat voineet siirtää sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon järjestämisvastuun yhteistoiminta-alueelle, joka voi olla kuntayhtymä tai perustua isäntäkuntamalliin. Hakijana voi siten olla myös ohjelmaan osallistuvan kunnan sosiaali- ja terveyspalveluista vastaava kuntayhtymä.

Avustusten myöntämiseen on varattu vuoden 2022 talousarviossa noin 3 miljoonaa euroa. Avustukset rahoitetaan valtion talousarvion momentilta 35.20.32 (*Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen*). Myönnettävän valtionavustuksen määrä voi olla enintään 80 prosenttia hankkeen valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Haettavana olevan avustuksen käyttöaika on 2022 – 2023. Valtionavustuksen tarkempi käyttöaika määritellään päätöksessä.

Jos hankehallinnoijalle (kunta / kuntayhtymä) myönnetään avustusta, se on käytettävissä aikavälillä 1.10. – 31.12.2022 syntyviin kustannuksiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1.1.2023. Kunnilla ja kuntayhtymillä ei enää 1.1.2023 lukien ole järjestämisvastuuta tämän avustushaun kohteena olevista palveluista. Näiden toimijoiden ei ole perusteltua jatkaa hanketoimia enää vuonna 2023, vaan avustus on perusteltua siirtää tältä osin hyvinvointialueiden käyttöön. Avustuksen siirtäminen hyvinvointialueiden käyttöön edellyttää hyvinvointialueiden suostumusta. Sosiaali- ja terveysministeriö ohjeistaa hankehallinnoijia avustuksen siirron hankemisesta syksyllä 2022.

Rahoitettavien hankkeiden tarkoituksena on kehittää asiakaslähtöisiä sosiaali- ja terveyspalveluja kaikkein heikoimmassa asemassa oleville henkilöille, joilla on monialaista ja laajaa tuen tarvetta asumisen edellytyksiinsä liittyen. Tavoitteena on kehittää matalan kynnyksen palveluja ja toimintamalleja, joiden kautta erityisen tuen tarpeessa oleva henkilö saa sujuvasti avun yksilöllisiin tarpeisiinsa. Avustettavassa kehittämistyössä painotetaan asunnottomuutta vähentävien monialaisten liikkuvien ja matalan kynnyksen palvelujen tai toimintamallien kehittämistä ja käyttöönottoa.

Kehittämistyössä tulee ottaa käyttöön tai jatkokehittää olemassa olevaa tai toimivaksi käytännöksi todettua mallia tai palvelua. Toimivia malleja ja palveluja on kehitetty etenkin aiempien asunnottomuusohjelmien (PAAVO-ohjelmat ja AUNE) aikana.

Avustusta saavalta kehittämishankkeelta edellytetään, että kehitettävät toimintamallit on sovitettu yhteen kunnan/kuntayhtymän alueella tapahtuvaan Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman mukaiseen kehittämiseen. Toimintamalleja tulee myös levittää ja juurruttaa hyvinvointialueella. Kehitettävään toimintamalliin tulee sisältyä suunnitelma mallin juurruttamisesta perustason työhön.

Edellä mainitun lisäksi hankkeelta edellytetään (asetus 13/2020, 2 §), että:

1. hanke on tarpeellinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi ja se tukee palveluiden kehittämistä ja tehostamista, hyvien käytäntöjen levittämistä sekä toimintatapojen uudistamista;
2. hankkeella on kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon;
3. hankkeessa otetaan huomioon valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta koskevat linjaukset;
4. hankkeessa otetaan huomioon tarvittava poikkihallinnollinen yhteistyö; ja
5. hankkeen voidaan arvioida olevan tuloksellinen ja laaja-alaisesti hyödynnettävä.

Avustusta saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Valtionavustusta maksetaan toteutuneiden, hyväksyttävien kustannusten perusteella. Valtionavustukseen oikeuttavia kustannuksia ovat (asetus 13/2020, 6 §) hankkeen toteuttamisen kannalta tarpeelliset ja määrältään kohtuulliset hankkeen hallinnointikustannukset, henkilöstökustannukset, matkakustannukset, toimitilojen vuokrat, välittömästi hankkeen toteuttamiseen liittyvät irtaimen omaisuuden hankintakulut, ulkopuolisista lähteistä hankitun tutkimuksen ja tietämyksen sekä konsultoinnin ja vastaavien asiantuntijapalveluiden kustannukset sekä muut hankkeen toteuttamiseksi välttämättömät kustannukset. Hyväksyttävät kustannukset ja avustuksen käytön tarkemmat ehdot määritellään valtionavustuspäätöksessä.

Avustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) ja valtioneuvoston asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020–2023 (13/2020).

Avustuksen hakeminen

Haku aika valtionavustuksiin **alkaa 25.4.2022 ja päättyy 20.5.2022 klo 16.15**. Määräajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsitellä.

Valtionavustusta haetaan hakulomakkeella, jonka lisäksi tulee toimittaa hankkeen talousarvio ja suunnitelma avustuksella toteutettavasta toiminnasta. Hankesuunnitelman enimmäispituus on 20 sivua. Lisäksi hakijan on laadittava ja toimitettava vapaamuotoinen aiesopimus/aiesitoumus toiminnan siirrosta hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Jos hankkeelle myönnetään avustusta, avustuksen siirrosta hyvinvointialueen käytettäväksi annetaan erilliset ohjeet. Tässä haussa toimitettava aiesitoumus toimii avustusharkinnan tukena arvioitaessa hankkeen tarkoituksenmukaisuutta. Hakemus ja sen liitteet laaditaan STM:n toimittamille mallipohjille.

Hakemus liitteineen toimitetaan sähköisessä muodossa sosiaali- ja terveysministeriöön osoitteeseen kirjaamo(at)stm.fi. Otsikoi sähköposti "Valtionavustuksen hakeminen asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveysten palvelujen kehittämiseen, VN/2619/2020".

Avustuspäätökset

Avustukset ovat harkinnanvaraisia. Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa.

Hakemusten arviointi perustuu kokonaisarviointiin, jossa tarkastellaan seuraavia seikkoja:

- kehitettävä palvelu on monialaista matalan kynnyksen tai liikkuvaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelua.
- kehittämistyössä otetaan käyttöön tai jatkokehitetään jo olemassa olevaa tai toimivaksi käytännöksi todettua mallia tai palvelua.
- kehittämistyö kohdentuu kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien asunnottomien palveluiden kehittämiseen (esimerkiksi päihde- ja mielenterveysasiakkaat, nuoret, vankilasta vapautuneet tai maahanmuuttajat). Hakija on esittänyt hankesuunnitelmassaan tarkemman tilannekuvan asunnottomuudesta alueellaan ja tunnistanut kehittämistyön kannalta olennaiset ja relevantit ryhmät.
- kehitetty palvelu on jalkautettavissa osaksi normaalia asunnottomien kanssa tehtävää työtä kunnassa / kuntayhtymässä / hyvinvointialueella.
- kehittämistyöllä on kiinteä yhteys asunto ensin -periaatteiden mukaiseen asunnottomuustyöhön.
- kehittämistyö on sovitettu yhteen alueen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus-ohjelman tavoitteiden ja suunnitelmien kanssa.
- kehittämistyö ja kehitetyt/ kehitettävät toimintamallit levitetään ja juurrutetaan hyvinvointialueelle

Edellä mainitun lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota hankkeen yleiseen toteutettavuuteen ja realismiin. Tässä yhteydessä arvioidaan esimerkiksi asetettujen tavoitteiden suhteellisuutta aikatauluun ja resursseihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee avustuspäätökset vuoden 2022 aikana. Hakijoille ilmoitetaan päätöksestä kirjallisesti.

Lisätietoja

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma: <https://soteuudistus.fi/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus-ohjelma>

Asunnottomuutta vähentävien sote-palvelujen kehittämishankkeet: <https://stm.fi/asunnottomuutta-vahentavien-sote-palvelujen-kehittaminen>

Asunnottomuuden yhteistyöohjelma: <https://ym.fi/fi/asunnottomuus>

Erityisasiantuntija Mikko Hytönen, etunimi.sukunimi@gov.fi

Suunnittelija Eero Tanhuanpää, etunimi.sukunimi@gov.fi

Liitteet

Hakulomake

Hakulomakkeen täyttöohje

Talousarviolomake

Talousarviolomakkeen täyttöohje

Hankesuunnitelmapohja